Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА" "LIBERTY" виходить три рази на тиждень ВІВТОРОК, ЧЕТВЕР І СУБОТУ видає „УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ" 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA" "LIBERTY" THE UKRAINIAN NEWSPAPER published three times a week Tuesday, Thursday and Saturday, by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium. Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 17-го ЛИПНЯ 1920. ЧИСЛО 86. — VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, JULY 17, 1920. No. 86.

ГАЛИЦЬКА УКРАЇНА НА МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ В ЛОНДОНІ

БОЛЬШЕВИКИ ГОДЯТЬСЯ НА ПЕРМИРЕ З ПОЛЬЩЕЮ.

Ляхи опустять Східну Галичину.

ЛОНДОН, 14. липня. — Росія приняла завішенне оружа з Польщею на условях подиктованих антантою.

ЛОНДОН, 14. липня. — Ендрю Бонар Ло, речник британського правительства прочитав нині в палаті депутатів ноту, яку британське правительство вислало до совітської Росії в ціли продовження переговорів для відновлення торговлі, на підставі завішення оружа між совітською Росією а Польщею і генералом Врангелем, противбольшевицьким вождом на Криму.

В ноті говориться, що британське правительство годиться відновити торговельні переговори, як тільки російські делегати приїдуть до Лондону. В дальшім тягу британське правительство заявляє, що коли большевики будуть дальше наступати на Польщу, тоді Англія і вся антанта будуть боронити Польщі всіми средствами, які тільки мають до розпорядимости.

Зміст ноти є слідуючий:

Совітське правительство заявляло доси дуже часто, що воно бажає мира з сусідами. Британське правительство, не менше радо, хоче завести мир в цілій Европі. З огляду на се, пропоне слідуючі дороги до тої цілі:

Як найскорше мусить наступити завішенне оружа між Росією і Польщею. На підставі сего перемиря з одної сторони Польща мусить відтягнути всю свою армію аж до лінії, яку тимчасово визначено на мировій конференції в Версалю. Се відноситься до східних границь, де Польща була управнена завести свою адміністрацію.

З другої сторони совітська армія, на підставі сего перемиря, мусить стояти на віддаленю 50 кільометрів (33 милі) від тої лінії. **У східній Галичині большевицька і польська армії мають стояти на тих позиціях, на яких будуть находитись в день підписання завішення оружа.**

Як найскорше після завішення оружа, має відбутися в Лондоні конференція під доглядом Версальської Мирової Конференції і мають взяти там участь репрезентанти совітської Росії, Польщі, Литви і Фінляндії. Цілию сеї конференції мають бути переговори для впровадження остаточного мира між Росією і сусідними краями. **На сю конференцію будуть запрошені рівнож представителі зі Східної Галичини і мають представити свої домагання.**

Що до самих представителів, Велика Британія не робить ніяких ограничень і приймє всяких репрезентантів, яких назначить Росія, з тим тільки застереженнем, що ті репрезентанти підчас свого побуту в Великій Британії не будуть вмішуватись в політику ані не будуть вести ворожої пропаганди.

Дальше в ноті говориться, що завішенне оружа між совітською Росією а генералом Врангелем має бути доконане на такій підставі, що генерал Врангель відтягне свої війска на Крим, а територія яку він тепер занимає, має бути невтральною. Врангель буде запрошений до Лондону в ціли порішення будучности його армії і збігців, що находяться під його опікою. Позатим він не буде членом мирової конференції.

Коли совітська Росія, помимо сеї декларації, не буде вдоволена відтягненнем польської армії, і не додержить взаїмного перемиря, і дальше буде наступати на польську етнографічну територію, тоді британське правительство разом з антантою будуть змушені боронити польську націю всіми средствами, які тільки будуть мали до розпорядимости.

Дятого британське правительство булоб дуже вдоволене, колиб совітське правительство приняло повисші пропозиції і тим покінчило злишне проливанне крови та привернуло мир в цілій Европі.

Вкінци заявив Бонар Ло, що всі инші держави антанти на повисші пропозиції одноголосно згодились.

БОЛЬШЕВИКИ ПОСУВАЮТЬСЯ НАПЕРЕД.

Заняли деякі важні зелізничі осередки.

ЛОНДОН, 17. липня. — Урядова бездротна депеша з Москви, з вівтірка звідомляє, що большевики, в дальшім своім наступі на Польщу, перейшли ріку Горинь на полудневий захід від Сарнів. Коло Ліди большевицькі війська заняли зелізничі стації Пруди, Полочани і Ужаточки. Пруди лежить 15 миль на північний захід від зелізничого шляху що веде до Молодечного.

В напрямі Барановичів совітські війска виперли Ляхів з позицій над рікою Свислочею та заняли Михайловичі і Стасин. Здовж цілого фронту большевики поступають наперед.

Инша депеша з Москви звідомляє, що Поляки, заки опорожнили місто Бобруйск, 100 миль на полудневий захід від Миньска, наперед його знищили.

БРИТІЙЦІ ВИСИЛАЮТЬ ДО СОВІТІВ НОВИЙ ПРОТЕСТ.

Кажуть Чічерінови перервати мілітарні операції.

ЛОНДОН, 17. липня. — Британці вислали другу ноту до Чічерина, большевицького міністра заграничних справ, остро протестуючи проти продовжуваних мілітарних операцій в Персії. Відповіди на сей протест сподіються з кінцем сего тижня. Коли совітське правительство не згодится і не заперестане сих мілітарних операцій, то Красін немає пощо приїждати до Лондону.

Авторитетні жерела, информуючи в тих справах, говорять між иншим, що большевики, хотячи позбутись своїх зобовязань, що до перервання мілітарних операцій в Персії, узивають перських большевиків, однаковож є річию зовсім певною, що тих перських большевиків освідомили, узброїли і виправили російські большевики в Баку, та що перевезено їх на перську територію на большевицьких кораблях.

Британське правительство ніяк не може згодитись, щоби російські большевики провадили свою пропаганду і мілітарні операції при помочі большевиків не-Росіян (?)

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ ХОЧЕ ДЕПОРТУВАТИ МАРТЕНСОВОГО ТОВАРИША.

Через помилку його перепущено до Лондону.

ЛОНДОН, 14. липня. Сентері Нуортева, який недавно прибув до Англії, яко відпоручник Мартенса, большевицького амбасадора в Злучених Державах, зістав придержаний поліцією і буде вскорі депортований. Його перепущено до Англії через ошибку. Його пашпорт був підписаний Мартенсом і деякими чужинецькими урядниками в Ліверполю, а також підтвердження не мають для держав антанти ніякого значіння.

Зараз по своїм приїзді до Лондону, Нуортева відвідав деяких членів торговельної делегації Красіна і хотів їх наклонити до матеріяльної підмоги Мартенса в його спорі з властями Злучених Держав. Позатим Нуортева представився яко фінансовий відпоручник і показав свій лист від канадійських банкерів.

Нуортева був секретарем Мартенса і виїхав був з торговельною комісією до Канади в ціли навязання торговлі між Канадою а Росією. Він брав також участь в фінансових переговорах. По заключенню переговорів в Канаді, до Ню Йорку прийшла вістка, що Нуортева їде до Лондону, щоби особисто побачитись з Красіном в справі канадійських контрактів.

ЛИТВА ЗАКЛЮЧИЛА МИР З БОЛЬШЕВИКАМИ.

Позволяє совітським військам атакувати Польщу через литовські території.

ЛОНДОН, 14. липня. — Бездротна телеграма з Москви доносить, що Литва заключила в Москві мир з совітською Росією. Московське совітське правительство признає повну независимість Литви та зобовязується заплатити Литві 3 міліони рублів в золоті відшкодовання.

В мировім договорі, який заключено 12. липня, означено рівнож границі між Литвою а Росією. Совітське правительство годиться, під ніякий услівєм не нарушувати тих границь. Особиста власність Литовців, яку нарушено підчас війни, буде звернена.

Литва має також право рубати дерево на 300 тисячах акрів, які лежать поза границею. Се право має тривати через 20 літ.

З Копенгаги звідомляють, що в мировім договорі є також сказано, що совітські війска мають право наступати на Польщу через литовські території. Військовий кореспондент доносить з Ковна, що Поляки під напором совітської і литовської армій, готові кождої хвилі опорожнити литовську землю.

ЛИТОВЦІ ЙДУТЬ НА ПОЛЬЩУ РАЗОМ З БОЛЬШЕВИКАМИ.

Вильно віддали Ляхи без найменшого опору.

ЛОНДОН, 16. липня. — Большевики заняли Вильно в середу сполудня без найменшого опору. Так доносить телеграма з Ковна, на Литві, до англійського часопису „Ді Лондон Таймс".

Депеша додає, що Литовці спільно з большевицькими війсками забрали місто Ландуорово, яке правдоподібно большевики віддадуть Литовцям.

АРМЕНЦІ НАСТУПАЮТЬ НА ТУРКІВ.

Турецькі національні війска втікають.

ЛОНДОН, 14. липня. — Арменська армія, заохочена грецькими побідами в малій Азії, заатакувала татарські і турецькі національні війска і заняла околицю Загогас. Турки полишили воєнних полонених і великі засоби воєнних матеріялів. З Карагачу звідомляють, що Турки получились з Болгарами.

Депеша з Тегерану, до англійського часопису „Ді Дейли Мейл" звідомляє, що пять тисяч козацьких жандармів, під проводом полковника Старосельського, якого назначив перський головний комендант, виправився проти большевиків в провінції Мазардеран, в північній Персії, над Каспійським озером.

Офіцери британської мілітарної місії, які доси завідували другою перською бригадою, зрезигнували, позаяк їхне становиско порішить доперва британсько-перська конвенція, яку вскорі скличе перський парлямент.

НІМЦІ ДАДУТЬ АНТАНТІ 2 МІЛІОНИ ТОНІВ УГЛЯ МІСЯЧНО.

В противнім случаю антанта готова заняти німецьку провінцію Рур.

ЛОНДОН, 14 липня. — Німецька делегація в Спа, в Белгії, приняла жадання антанти і буде видавати місячно 2 міліони тонів вугля. Так доносить парижська депеша з півурядового французького новинкарського бюра „Гавас". Телеграма додає, що Німці приняли пропозицію на деяких услівях.

СПА, (Белгія). — 14. липня. — Завтра відбудесь між німецькою і антантською делегаціями засіданне, на якім антанта поспитає чи Німеччина годиться давати 2 міліони тонів вугля. Коли Німеччина на тому заперечить, то в пятницю начнеться окупація німецької провінції Рур.

Найвисша рада віднесеться до Америки, щоби вона також взяла участь в окупації. З мілітарної сторони все вже приготоване.

Німецький міністер Др. Сімонс мав вчера коротку розмову з Ллойдом Джорджем, британським премієром, який єще раз заявив, що антанта не може зробити Німеччині більше уступств, зглядом доставки вугля. Др. Сімонс на се відповів, що Німеччина не може виконати сего жадання, а позатим принятте такої пропозиції означає цивільну війну в Німеччині.

Коли прийде до окупації Рур, то її виконають 6 дивізій; 3 французькі, дві британські і одна белгійська.

БОЛЬШЕВИКИ ЗАНЯЛИ КАМЕНЕЦЬ ПОДІЛЬСЬКИЙ

Зближаються до Східної Галичини.

ЛОНДОН, 15. липня. —Бездротна депеша з Москви доносить, що большевики перейшли ріку Вілію на Литві, а на полудневім фронті заняли місто Каменець Подільський.

На захід від Молодечного, на північний захід від Минська, совітські війска зближаються до позицій, на яких стояли Німці в 1916 році. Коло Барановичів і Слуцька на полудне від Минська, большевики поступають наперед.

Між Дубном а рікою Дністром, Поляки ставлять большевикам завзятий опір.

СОВІТИ НЕ ДАЛИ ДОСИ НІЯКОЇ ВІДПОВІДИ.

Ллойд Джордж заперечує фальшиву вістку.

СПА, (Белгія), 15. липня. — Британський премієр Ллойд сказав нині вечером, що він не мав ніякого потвердження немовби совітське правительство відповіло на його пропозиції завішення оружа з Польщею.

Як бачимо одна вістка заперечує другій. Робить се переважно преса і її бюра, яким зовсім на тім не залежить, як річи в дійсности представляються. Що до самих пропозицій, то вони є дуже вимінаючі і не дають остаточної розвязки, а що головно ходить „совітському правительству. Можна напевно сказати, що большевики на британські пропозиції не згодяться. Коли згодяться, то з певностію богато змін зроблять в тій пропозиції, а ні то зроблять се тимчасово.

ВІДПОРУЧНИК ЛЕНІНА ПОКЛАДАЄ НАДІЮ НА ПОМІЧ АМЕРИКИ.

Росії потреба богато льокомотив.

БЕРНО, (Швайцарія, 15. липня. — Фріц Пляттен, визначний социяліст і член швайцарського парляменту, який перебував в Росії через 18 місяців, говорить що відновлення торговлі з Росією зі сторони Америки, є дійсним спасеннем Росії.

Росія потребує — говорить він — перевозових средств і зелізничих льокомотив. Коли Злучені Держави поможуть Росії відбудувати зелізниці і припровадити перевозові средства до порядку, тоді в Росії зникне голод і стане вона знова шпіхлір Европи.

Пляттен признає, що в Росії під теперішню хвилю потреба богато знарядів ріжного рода, однак не вине тому большевики, але шість літ війни і чотири роки антантської блокади. Коли большевики зроблять мир з Польщею, тоді робітники, які тепер мусять боротися і ріжні професіоналісти, які сповняють уряди народніх комісарів, з найбільшою охотою повернуть до свого давнього заняття і будуть жити в згоді між собою і з цілим світом.

Пляттен був членом швайцарського парляменту ще з початком світової війни і стояв завсігди по стороні антанти.

(Продовження на стор. 4-тій.)

ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО НА УКРАЇНІ.

Відень, дня 26. червня.

Урядова газета савєтської Московщини „Ізвєстія", що виходить в Москві, в числі з 4. червня с. р. повідомляє, що на днях до Москви приїхав В. Винниченко. Далі часопись говорить, що товариш В. Винниченко тільки що приїхав з Відня через Польщу, щоби активно взяти участь в боротьбі проти польсько-петлюрівського наїзду. Під сю пору Винниченко перебуває на Україні.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ НЕ ВОЗЬМУТЬ УЧАСТЬ В ОКУПАЦІЇ.

Президент Вілсон незгодиться на дальшу окупацію німецької території.

ВАШИНГТОН, 14. липня. — В авторитетних кругах є опінія, що Злучені Держави не приймуть запрошення взяти участь в якійнебудь акції, постановленій на конференції в Спа.

Американські як рівнож деякі антантські експерти уважають, що 2 міліони тонів вугля місячно, се не є надмірне домагання, якого би Німеччина не могла виконати.

Злучені Держави фактично війни з Німеччиною не покінчили і можуть коджої хвилі відкликати завішенне оружа і відновити війну, одначе з огляду на те, що американський Сенат не потвердив мира та що американське правительство не брало участи на конференції в Спа, то треба дуже сумніватись, що президент Вілсон мігби згодитися на участнення американської армії в окупації німецької території.

НЕ МОЖУТЬ НАЙТИ КОРАБЛЯ, ЩОБ ДЕПОРТУВАТИ КОМУНІСТІВ.

Двох Галичан депортовано.

ВАШИНГТОН, 15. липня. — Пятьсот чужинецьких комуністів жде доси на депортацію, позаяк міністерство праці не може дістати корабля, щоб їх перевезти.

Від 1. січня с. р. депортовано доси осьтаку скількість комуністів з узглядненням країв, з яких вони походять: 8 Німців, 8 Мадярів, 12 Югославян, 8 Італійців, 8 Австрійців, 2 Галичан, 1 Чехословака, 1 Литовця, 1 Поляка, 2 Румунів, 2 Англійців, 1 Шкота, 1 Ірляндця і 1 Канадійця. Разом 56 комуністів.

ВІЛСОН СКЛИКАЄ ЗАСІДАННЕ ЛІГИ НАРОДІВ ДО ЖЕНЕВИ.

Не годиться на Брюселю.

ВАШИНГТОН, 15. липня. — Президент Вілсон видав поклик на засіданне Ліги Народів, яка має відбутися в Женеві, в Швайцарії, дня 15 падолиста с. р.

Президент Вілсон поступив згідно зі статутом Ліги Народів і запросив всі народи, які доси належать до сеї інституції.

Деякі антантські представителі хотіли щоб перше засіданне відбулося в Брюселі, однак президент тому спротивився, говорячи, що засіданне міжнародної інституції повинно відбутися в невтральній державі.

Скликуючи се засіданне, президент виповнив всі свої обовязки зглядом Ліги Народів. Опісля екзекутива Ліги Народів постановить хто має скликати дальші засідання і де вони мають відбуватися.

48-ИВЦІ ПРИНЯЛИ СТАТУТ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ.

Нова партія буде звatись Робітнича Фармерська Партія.

ШІКАГО, 14. липня. — Робітнича група побідила з хвилею, коли спільна партія приняла робітничу плятформу і почала приготовлятись нині вечером до номінації свого кандидата.

Син сенатора Ла Фолета повідомив нову партію, що його батько під жадними услівями не приймє кандидатури на президента на основі нової плятформи.

Конвенція нової політичної партії постановила на вчерашній пополудневій сесії, що нова партія буде називатися „Робітнича Фармерська Партія".

Опісля відчитано нову плятформу, на яку по короткій дебаті, присутні делегати згодились.

Майже всі делегати попирають Ля Фолета. Нюйорський делегат Барло заявив, що коли всі підопруть його кандидатуру, то він з певностію не відкажеться.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

"SVOBODA" (LIBERTY)

Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief,
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

В Канади належить висилати гроші лише моні-ордерами, а не паперовими ґрішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

В СПРАВІ КОНВЕНЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ.

Як звісно, відділи і члени У. Н. Союза мають право перед кождою конвенцією оголошувати свої конвенційні проєкти і раду у своєму орґані „Свободі", і вони звичайно з того права користають.

„Свобода" як давнійше так і сього року не відмовиться містити сих проєктів, але звертає увагу інтересованим, щоби, коли писати-муть проєкти, мали увагу на щадженнє місця в часописі.

Вже і в давнину бувало тяжко було помістити всі надіслані проєкти. „Свобода" містила їх чергою, а як остались з них деякі по конвенції, то, розуміється, годі вже їх було містити. Тепер же, коли папір в семеро подорожів, і ґазета є змушена приймати більше адвертайзментів, аби могла виходити так як доси, у „Свободі" нема богато місця на дописі.

Длятого ми радимо всім, хто присилати-ме конвенційні проєкти, щоби старались написати їх по змозі як найкоротше.

Також просимо писати виразно читко і тільки по одній стороні паперу. Редакція не має чим оплачувати переписування дописий, і тому написаних не виразно, не читко, і по обох сторонах паперу не буде містити.

Також добре було би, щоби проєктодавці зібрали свої проєкти в поодинокі точки і так їх подавали до часописі.

В проєктах слід би звернути увагу особливо на такі справи: 1.) У. Н. Союз яко центральну орґанізацію; 2.) його відділи; 3.) орґан „Свободу"; 4.) участь У. Н. Союза через централю, відділи і „Свободу" в громадській народній роботі в Америці і для старого рідного краю.

Українська Республіканська Капеля хоче приїхати до Америки.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Берлін, дня 22. червня, 1920.

Українська Республіканська Капеля свою славну артистичну обіздку по Европі закінчила рядом концертів в Берліні. Берлінці вже бачили ріжні світові хори, але український хор перший зачудував їх красою та ориґінальностю музики, якій нема рівної і тому найшов і славу і признаннє. Крім того треба признати, що доси ніхто не потрафив так інтерпретувати української музики, як власне сей наш український хор.

Американські Українці можуть самі про се переконатись, а також і доказати се Американцям.

Українська Республіканська Капеля готова приїхати до Америки на осінь, коли би там зорґанізувався для сеї цїли спеціяльний українсько-американський комітет, який би занявся спровадженнем хору і приготованнем концертів по всіх більших містах Злучених Держав і Канади.

Се мусїло би статись скоро, бо коли хор не дістане сейчас відповіди від американських Українців, то або виїде в инші краї або розвяжеться.

УКРАЇНСЬКА СПРАВА В ШВАЙЦАРІЇ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Женева, Швайцарія, 15. червня, 1920.

В Женеві 4. мая уряджено заходом **Комітету Незалежної України** дуже інтересні й удатні збори під окликом „Біда України" (La detresse de l'Ukraine як стояло на афішах). Орґанізовано їх під фірмою тоі-ж **„Ліґи незалежности республік"** що вийшли з бувшої російської імперії, а яка була урядила в лютім збори в справі признання незалежности сих республік. Сі другі збори уряджені в переповненій публікою салі Таконері були присвячені спеціяльно Україні.

Зборам проводив один з членів Ліґи **Рене Кляпаред,** заст. голови **„Швайцарського комітету права народів".** В короткій промові, відкриваючи збори, він висловив переконаннє, що для кождого чесного громадянина свобідної Швайцарії являється по просту моральним обовязком поставитися з увагою й повним спочуттєм до змагань сорок-міліонового народу, який напружує всі сили на те, щоб увільнитись від чужинецького ярма і в тій героїчній боротьбі не перестає поносити нелюдські жертви та переживати нечувану біду.

По нім наступив дуже цінний інформаційний реферат професора антропольоґії женевського університету **Евгена Пітара,** поважного ученого, голови **„Ліґи незалежности республік".** Він поставив своїм завданнем висвітлити питанне про істнованне українського народу з погляду антропольоґічного, як раси. Пояснив, що розділ сучасних народів Европи по мовам на романські, Ґерманські, славянські і т. и., не відповідає поділови европейської людности на раси, себто ґрупи людий обєднаних однаковими фізичними прикметами (розмірами тіла, формою голови, кольором волося, очий і т. и.) В кожду з язикових ґруп входять представники ріжних рас, які хоч і обєдналися колись спільною мовою, ріжняться одначе своїми фізичними прикметами, себто расою, а сі расові відміни являються тільки зверхнім показчиком відмінности всього складу і психічного й морального тих ґруп.

Отже з того погляду незвичайно цікаво, що український нарід, який говорить мовою подібною до російської, з другої доволі близкою до польської, являється расово зовсім відмінним і від одного і від другого. Демонструуючи мапи, на яких ріжними кольорами були означені території з певними расовими прикметами, бесідник вказував на те, що расові прикмети цілком ясно і недвозначно відріжняють Україну яко територію українського населення від Польщі та Московщини, і доводять відмінність українського народу від його найблизших сусідів. Зчаста посилаючись на праці українських антропольоґів (особливо Вовка та Гільченка) і праці західно-европейських учених, він ілюстрував сю українську окремішність цікавими прикладами. Вказав напр., що Гільченко, який спеціяльно займався антропольоґічними помірами на Кубані, на підставі тих-самих помірів міг безпомилково відріжняти в мішаних козацьких поках Українців, потомків Запорожців від козаків великоросийських (т. зв. линейців), не вважаючи на те, що вони живуть обіч і в суміш служать вже більше як сто літ.

Др. **Вебер-Болер,** технічний дорадник **Інтернаціонального Комітету Червоного Хреста,** в рефераті **„Сучасне санітарне становище на Україні"** взявся представити власне образ тих тяжких жертв які поносить український нарід у своїй боротьбі за визволеннє і ту страшну „українську біду", на яку вказував у вступній промові провідник зборів. На основі відомостий зібраних місіями Червоного Хреста, він в яскравих рисах змалював страшну ситуацію, на жаль занадто добре нам звісну, щоб на ній тут ширше спинятись.

Спинимось натомісць трохи ширше на останнім, **політичнім рефераті Едмона Пріва, риват-доцента женевського університету і редактора соціялістичної часописи „Друа ді Пепль"** (Право Народу) під заголовком: „Розділ України". Автор досить добре ознайомлений з польсько-українськими й російсько-українськими відносинами (підчас війни він видав був книгу в оборону самостійности польської) почав коротким історичним нарисом, де представивши в головних рисах історію України, підніс се що з давніх часів вона була предметом побажань і спорів за володіннє її сусідів-Поляків і Росіян. Сі спори приводили до постійного розділу української території, протягом кількох століть, але не на добре виходили й її переможцям. За свої зусилля панувати над Українцями Польща заплатила утратою на довший час своєї самостійности, а Московщина витрачала на сю боротьбу енерґію потрібну для власного культурного й державного будівництва на своїй етноґрафічній території, **і в результаті — як то бачимо тепер, — московський нарід зістався найменьше культурним з усіх народів, які входили в склад бувшої російської імперії, — коли не рахувати, розуміється, ріжних півдиких племен.**

На жаль, історія, видко, не навчила нинішні провідні кола Польщі та Московщини. **В Польщі лунають кличі про відбудованнє великої Польщі коштом України, а в Московщині найпередовійший в цілому світі савєтський уряд зі свого принципу про право народів на самовизначеннє „аж до повного відокремлення" також зробив простий „шматок наперу". Сам Ленін на одному з останніх московських конґресів робив докори Бухаріновú та иншим своїм співробітникам за їх імперіялістичні забаги, кажучи, що „треба тільки трохи поскребсти російського комуніста, аби відкрити великоросійського шовініста".**

Перейшовши потім до перегляду подій від початку революції, промовець докладнійше спинився на політиці антанти щодо України, ілюструючі її такими фактами, як крутійства Енно, що виступав на Україні в ролі французького уряду підчас українського повстання проти гетьмана і Німців і дуже причинився до схиблення української політики (як поведеннє в справі Східної Галичини, як ужиттє корпусу Ґаллєра проти Українців, і т. ин.). Констатував, що ся політика антанти супроти України і досі остається невиразною і в ній досі відграють значну ролю методи панна Енно і особи того-ж типу.

По думці промовця, на Сході не буде сталого мира, доки український нарід не буде цілковитим господарем на цілій своїй території. Претенсії його сусідів опираються тільки на старих історичних несправедливостях та на таких фактах, що Росії, методами царського уряду ,вдалося зросійщити деякі більші центри України, а Полякам затримати в руках польських власників частину великих маєтків. На сім не можна нічого тривкого збудувати. Ціла маса українського народу вже прийшла до національної свідомости, котру блискучо заманіфестувала більше як дволітньою боротьбою за незалежність України. Супроти сього ті опори російських та польських впливів на Україні ніяк не зможуть устоятись. Отже треба побажати, щоб обидва сусіди як найскорше відмовились від своїх претенсій, та щиро признавши право України на повну незалежність, поспріяли скорійшому замиренню Сходу.

На закінченнє провідник зборів запропонував присутнім подякувати прелеґентам та, щоби познайомившись, завдяки їм, із змаганнями Українців до волі подібними до тих, котрими колись посвячувались предки Швайцарці, поширювали серед своїх земляків свідоме і справедливе відношеннє до сих визвільних українських змагань. Присутні відповіли на се грімкими оплесками.

По зборах наступила товариська бесіда, в якій крім членів української кольонії Женеви взяли участь прелеґенти зі своїми родинами, члени Ліґи, представники „нових республік бувшої Росії"; професори місцевого університету і инші. Дружня бесіда, повна симпатій до української справи, потяглась при скромнім чаю ґень за північ. Між иншим др. Болер, що хлопцем, можна сказати, виростав в родині Драгоманова підчас його женевського пробутку, ділився своїми споминами про великого Українця, до котрого на все заховав найглибший пієтизм.

Присутні розходились під враженнєм, що коли не деинде, то в Женеві, сїй сподіваній резиденції „Ліґи Націй", громадянство, завдяки заходам „Ком. Нез. України" та инших орґанізацій, в українській справі орієнтується не тільки свідомо, але і з великою симпатією, свобідною від усяких упереджень.

Женева зістається й тут вірною своїм славним визвільним і гуманним традиціям!

НАРОДНЯ ПРАЦЯ І РОЗБИВАЧІ ГРОМАДСЬКОГО ДІЛА.

(Допись з Аллентави, Па.).

Відновленнє Українського Народнього Комітету в Аллентави.

Дня 11-го липня с. р. відбулися в Аллентави, Па., місцеві збори У. Н. Комітету. Новий парох нашої громади о. В. Турула в церкві на проповіді запросив всіх місцевих громадян на другу годину до парохіяльної галї. На збори прибуло велике число українського народу. Збори отворив о. В. Турула, представляючи відношеннє американських Українців до їх старого краю. О. Турула вияснив події на Україні, вказуючи притім на брехні ґазети „У. Щ. Вісти". Він сказав, що такі московсько-жидівські „мальчики без штанов" накидуються на наших щирих українських робітників тай стараються за всяку ціну шкодити українській справі. Дальше представив положеннє наших братів, що гинуть по польських тюрмах і вказав на їх геройство, з яким вони борються проти Ляха-наїзника.

По сій промові о. Турула відчитав зібраним на гали відозву від нашого славного народнього морця, старокраєвого делеґата, д-ра Л. Цеґельського. При читанню тої відозви о. Турула по кождих точках сказав свої уваги, а вкінці візвав присутну зібрану громаду, щоби помогла ратувати наших братів в краю, та щоби їм не дала впасти на дусі і загибати з голоду і нужди.

В старому краю, казав він, нині всі борються за визвіл свого краю, а ми? **Що робимо ми тут на вільній землі американській, де нема ні ляцьких тюрем ні шандармів, ні ляцького грабунку? Чи тому, що ми не зазнали ляцьких розбоїв і грабіжий, маємо забути за тих наших братів і сестер, що власне їх зазнали найбільше і ще зазнають? Що ми робимо? Сваримося тай ділимось на ріжні партії і зненавиділи брат брата гірше свого ворога.** Браття, одної неньки України, вже раз схаменіться, будьте люди, бо горе Вам буде. Добро може Вам дати тілько своя Україна! Тож підпираймо її і боронім через У. Н. Комітет і також через Ратунковий Комітет!

Я яко наочний свідок можу зазначити, що всі чесні громадяни, котрим лежить на серци добро старого краю, були переконані, що проти такої народньої справи ніхто з Українців не сміє виступити, та, на жаль, мушу признати, що знайшлися такі польсько-московські большевицькі поштуркачі, котрі не прийшли на те, аби помогти українській справі, але на те, щоби розбити збори, та щоби пошкодити народній роботі. Отсі польсько-московські жидівські, льокаї, коли о. Турула закликав щирих Українців до запису в члени У. Н. К., а також і до помочі Українському Горожанському Комітетови у Львові, то вони зачали ревіти дикими голосами та трястися, немов би з ума зійшли. Вони напів здічілі люди, кричали та викликували всілякі брехні й уличні лайки проти чесних народніх робітників. Але ми чесні Українці, котрі не хочемо бути ані польськими, ані московськими, ані жидівськими наймитами, не зважали на ту божевільну бучу і на дикий рев запінених диких людий, тих новомодних хрунів, але зачали вписуватись до У. Н. К. і вплачувати свої вкладки. Імена тих щирих і жертволюбивих Українців подам другим разом до нашої славної ґазети „Свободи", бо знаю, що Хвальна Редакція „Свободи" не має на тільки місця, аби містила занадто довгі дописи. Мушу вкінці ще зазначити, **що польсько-московським і жидівським хруням та диким ревунам не вдалось розбити наших зборів. Хотяй вони як ревіли і скакали ,немов голі в кропиві, то і так нічого не вдіяли. Вони кричали та питались наших щирих українських патріоток дівчат, нащо вони гроші складають, та вони на се їм так відповідали: „Ми складаємо гроші на те, аби побудувати український „крейзі-гавз", і щоби до того гавзу відсилати всіх таких диких крикунів як ви!"**

Честь Вам, наші чесні українські патріотки, що мимо такої страшної кирині і напастий диких звірів в людській шкірі Ви і так зложили свої жертви на поміч тим сестрам, що сидять в польських тюрмах. Честь Вам і слава! Також честь і слава о. Турулі за так красне переведеннє народніх зборів. А Вам польсько-московські і жидівські крикуни і ревуни і киринники, що маєте за ціль тільки нищеннє і розбиваннє громадської роботи, ганьба перед цілим українським народом, і ще раз ганьба!

Правдолюб.

ІЗ САВЄТСЬКОЇ РОСІЇ.

Савєтська преса про війну.

Большевицька ґазета **„Правда",** що виходить в Москві, з 12. мая с. р. містить статтю К. Радека п. з. „Характер війни з Польщею". Автор застановляється над квестією, чи можна використати патріотичний настрій деяких кол російської суспільности. „Чи ми повинні зрєчися використання патріотичних почувань частини інтеліґенції і офіцерів, що хочуть нам помагати?" — питається. І відповідає: „Якщо ми зреклися би сього, дали би доказ, що ми не доросли до ролі робітничого правительства, до ролі вожда революції. Кожда революція вимагає від кермуючої кляси вміння використати инші кляси, від неї залежні". Не має небезпеки, щоби сі ґрупи накинули большевикам свою ідеольоґію, бо вони є пануючою партією і в їх руках є всі орґани власти — каже Радек.

Найбільші надії покладає на патріотизм селянських мас який народився щойно тепер, бо щойно тепер селянин одержав землю і „свідомий свойого обовязку боронити сю землю". Впрочім Радек застерігається проти „розпалювання російського шовінізму". Застереження зовсім непотрібне, — бо голоси щоденної преси зовсім що иншого говорять.

Тесаме становище займає і Стєклов в **„Ізвєстіях"** (18. мая), де каже, що робітники і селяне щойно тепер робляться патріотами — але „війна з нашого боку зовсім не є національною..."

Одначе не бракує і инших освітлень. На шпальтах **„Правди"** з 9. мая Осінський називає польсько-російську війну „гражданською вайною" на західнім фронті, кажучи, що „без сумніву і тепер „робота" Денікіна координується в Парижі з „роботою Пілсудського і Спілки". Ґварантію побіди бачить в тому, що червона армія відходить на фронт з Марсалєзою на устах.

В тімсамім числі **„Правди"** Сокольніков називає теперішню ситуацію в Польщі польською Керенщиною, заповідає, що війна буде вестися вже не о границі буржуазної польської власти, але о саме її істновання, та що наслідком побіди совітської Росії буде створення совітської польської республіки.

Тойсам тон пробивається у всій савєтській пресі. Ріжниця тільки така, що в офіціяльних орґанах пишеться спокійнійше, а в пресі для мас в розперезанім тоні.

„Останнім ударом розібємо ваше кодло — пише **„Бєднота"** з 20. мая, — а коли в нім залопотить червоний прапор, тоді ми скінчимо війну". А щоби не нарікано на продовжуваннє війни, переконує, що хвиля революції комуністичної вже не далека — і подає вістки про хаос в Польщі.

Відозва Брусілова.

Большевицька урядова ґазета **„Ізвєстія"** з 30. мая містить відозву Брусілова „до всіх бувших офіцирів, незалежно від містя побуту".

„Вольний російський народ увільнив усі підчинені йому народи і дав кождому з них змогу самоозначитися та устроїти своє життя по своїй волі. Тим більше мають право сам народ російський і український будувати своє життя і свою долю так, як їм подобається — і всі ми повинні з обовязку совісти працювати на користь, хвалу і свободу нашої вітчини Росії. Головно конечне се в теперішній грізний момент, коли братній і дорогий нам польський народ, який сам переніс тяжкий чужий гнет, тепер раптом забажав відірвати від нас землі зі споконвічним російським населенням (!) і знову піддати їх польським гнобителям".

„Під яким би то не було стягом і з якими би то не було обіцянками йшли би Поляки на нас і на Україну, ми мусимо постійно тямити, що який би то не був урядово ними проголошений претекст війни, теперішна головна ціль їхньої офензиви полягає виключно на виконанню польського завойовницького пляну: загарбати Литву, Білорусь і відірвати часть України і Новоросії з пристаню над Чорним морем. В тій критичній, історичній хвилі нашого національного життя ми, ваші старші боєві товариші, звертаємося до ваших почувань, любови і вірности вітчині, з горячою просьбою: взиваємо вас позабути всі ваші кривди, без огляду на се, хто їх заподіяв і добровільно і з повною посвятою вступити до Червоної армії до служби на фронті чи в запіллю, куди вас визначить робітничо-селянське правительство і служити там не за страх а за совість, щоби своєю тяжкою службою, не щадячи життя оборонити безоглядно дорогу нам Росію і не допустити до роздертя її, бо в сім останнім випадку може вона безповоротно згинути і тоді наші нащадки будуть нас слушно проклинати і оскаржувати, що ми наслідком еґоїстичного почуття клясової боротьби не використали свого знання і военного досвіду, забули свій рідний російський народ і запропастили матушку Росію".

Відозву підписали: ген. **Брусілов, Поліванов, Зайончковський, Клембовський, Балуєв, Парський, Гутор і Акімов** — відомі імена з великої війни.

Тесаме число **„Ізвєстій"** містить низку резолюцій б. офіцирів денікінських, які ухвалили підпирати большевицьке правительство. Резолюції поміщено п. з. „Ті, що прозріли".

Анґлійська делеґація у Москві.

Делеґації анґлійських робітників, яка приїхала до Москви 18. мая, большевики устроїли оваційне принятте. 19. устроєно з нагоди побуту делеґації перегляд війск, який випав знаменито. Запрошено делеґацію на святочне засіданнє Московського Савєту і Всеросійського Виконуючого Комітету Професійних Союзів і инших орґанізацій, яке відбулося у Великому театрі.

Привитав делеґатів **Томський** іменем 4 міліонів 300 тисяч зорґанізованих в професійних союзах. „Нічого від вас не скриваємо, сказав він, бо нічого до укривання не маємо". Відтак поручив їм вчити ся історії революції, яким чином здобувати має пролетаріят власть.

Голова анґлійської делеґації Торнер відпові, що се, що побачила делеґація, перейшло її ожидання: побачила любов до праці, край, що відроджується. Перкал обіцював після повороту розказати анґлійським робітникам, як то устроюївся російський пролетаріят. Урочистий настрій привитання розбив **Абрамович** (меньшевик), який піддав острій критиці діяльність большевиків.

Відтак забрав слово **Тома Шо** і без обиняків заявив, що в Анґлії не має руху, який був би революційним в російськім значінню сього слова.

З Шо і Абрамовичем пробував полємізувати **Бухарін.**

Вкінці промовляв вожд турецької революційної армії **Фуад,** який всю надію покладає на червону армію.

Ухвалені резолюції кінчаться кличами: „Нехай живе анґлійська революція! Нехай живе анґлійська савєтська республіка!"

4-ТА ЧЛЕНСЬКА КАМПАНІЯ АМЕР. ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

Bulletin of the American Red Cross, Bureau of Foreign Language Information Service, Ukrainian Division.

Четверта членська кампанія Американського Червоного Хреста зачинається 11. листопада і потреває до 25-го листопада. Від тепер кожда річниця закінчення великої світової війни буде нагодою для американської публики відновити свою приналежність до Американського Червоного Хреста в сумі одного доляра.

Голова центрального комітету Др. Лівінґстон Фаранд недавно сказав, що результатом останньої членської кампанії Американського Червоного Хреста є зараз більш 10,000,000 (десять міліонів) членів; двайцять разів більше чим перед війною не включаючи 14,000,000 шкільної дітвори, що також є членами молодечого Червоного Хреста.

Американський Червоний Хрест має перед собою великі завдання і гроші з членських вкладок будуть зужиті на продовження і побільшення домашної обслуги Американського Червоного Хреста, а іменно:

1. Опіка над неадібними до праці ветеранами світової війни. В інституті для сліпих недалеко Балтимор, котрий є під зарядом Американського Червоного Хреста більша половина осліплених на війні американських жовнірів научилися ремесла і вони зможуть самі себе удержувати помимо того, що їх очі цілковито не служать.

2. Обслугувати армію і фльоту в часі спокою. Правительство домагалося, щоби Червоний Хрест продовжав цю приняту на себе відвічальність і головно посередничив між жовнірами і їх родиною.

3. Розвинути протихоробову діяльність через закладання громадських клінік. Один відділ Американського Червоного Хреста в Сієтл, Ваш., заснував 25 громадських клінік в двох повітах вашинґтонського стейту.

4. Збільшити число громадських доглядачок і співділати разом з офіціяльними охоронителями людського здоровля. Як в Ню Йорку панувала інфлюенца, то Американський Червоний Хрест в протягу кількох годин достарчив конечно потрібних хорим річей: накривал, ручників, нічних сорочок і других потрібних артикулів. В Шікаґо 14,000 женщин виучених підчас війни Американським Червоним Хрестом як обслугувати хорих, було покликано до шпитальної обслуги тоді як в Шікаґо панувала епідемія вище згаданої хороби.

5. Продовженнє скорої обслуги і ратунку на случай нещастя. Автомобілеві відділи скорої допомоги з запасами поживи і медикаментів стоять готові в складах Американського Червоного Хреста розкинених по цілім краю. На случай якогобудь нещастя вони кождої хвилі готові нести свою поміч.

6. Продовжати домашню громадську роботу. Робітники домашної обслуги Американського Червоного Хреста стало заняті в 40-ох шпиталях обслуги публичного здоровля в Злучених Державах, де пересічно лічиться 10,000 пацієнтів.

7. Продовжати ратнукову акцію на знищених війною територіях Европи. З 40,000,000 людей на Балкані, 10,000,000 душ діставало допомогу від Американського Червоного Хреста, що помагав балканським народам через 17 місяців. Поживу, одіж і медикаменти роздавано людям як „дари від американського народу".

ОПРИШКИ, ЩО НАПАЛИ НА О. М. ПІДГОРЕЦЬКОГО, ПАРОХА УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ В НЮ ЙОРКУ.

Полісмен Джан Шіґен держить руками двох опришків, що напали були в цїли рабунку на о. Підгорецького.

З лівої руки стоїть Савіцький, а з правоз Віслюк; оба разом з Київщини.

За ними, обіч полісмена стоїть поліційний аґент.

Обох тих опришків, разом з двома прочими, закованих відвезено до вязниці.

Перше судове переслуханнє було назначене на 16. с. м.

ДОПИСИ.

ELIZABETH, N. J.

Посвяченне прапора.

„Ось він, високо над нами,
Прапор посвячений в боях.
Хто із нами, не з врагами,
Хто здоптав ганебний страх—
Нумож сміло без упину,
Биймось до загину за Вкраїну".

Читаючи сумну допись про посвяченне українського прапора в „косцюлку" і то таки нашими доморослими перекінчиками в Кулпмонт, Па., жаль стискае серце і мимохіть насувається гадка: що зробив би історичний Тарас Бульба, діставши в свої руки таких виродних синів, як наші духовні отці Боярчук і Капець?

Та най їм всячина! Соромно тільки, що ось одні будують, а другі незбудоване руйнують; одні рвуться до самостійности, а другі вислугуються врагам і стаються їх погноєм. Се більше не сміє бути! Хто не з нами, той проти нас!

Чому сі духовники не відправили панахиди по помордованих Ляхами синах України в тімсамім „косцюлку"?

Я вірю, що Впр. о. Адміністратор зробить порядок з тою справою, а наше священство повинно рівнож опамятати своїх співтоваришів, упавших так низко.

Щоб хто не думав, що *всюди у нас* така грязюка, пишу про свято в Елізабет, Н. Дж., яке відбулося рівнож 5. липня заходом товариства „Запорожська Січ", відділ 234 У. Н. Союза. Се товариство посвячувало свій новий синьо-жовтий прапор, прапор з дорогого шовку, прекрасний ручний гафт, по одній стороні герб галицької України, а по другій гетьман Богдан Хмельницький.

Уставився похід з Елізабетпорт на чолі з двома козарлюгами на конях; дітвора в лентах; ряд прибраних в народні строї дівчат, котрі несли плазовий синьо-жовтий прапор; Українська Банда в гарно вишитих сорочках і козацьких шапках; ряд братств і товариств; друга Українська Банда досить сильна в одностроях і знов ряди зорганізованого народу, а понад всіми повівали численні прапори. Цілий сей здвиг подався головними улицями міста, прямуючи до української гр.-кат. церкви, де Всч. о. М. Кузів відправив богослуженне, відтак панахиду, почім довершив посвячення прапора, виголошуючи гарну пориваючу проповідь про значінне прапора і чому ми повинні сей прапор шанувати, вказуючи, як Американці шанують свій.

Похід уставився наново, загреміла маршова пісня і здвиг сей на чолі з козаками і п. Василем Левчиком, гол. касієром У. Н. Союза та предсідателем місцевого братства св. Володимира, котре виступило зі своєю власною бандою, подався знова до ґалі Лютвіна в Елізабетпорт. Предсідатель тов. „Зап. Січи", п. Ілько Пілат, витає зібраних і просить до слова п. Романа Слободяна, головного рекордового секретаря У. Н. Союза. Банди відіграли народні гимни, почім п. Р. Слободян, загально знаний бесідник, пригадав присутним вагу хвилі, що „нема ні вітру ні хвилі із нашої України: чи там раду радять, як на Ляха стати, не чуємо на чужині". Однак напливають вісти, що нарід встає, зриваеться до бою, і загреміло над городом князя Льва та відай не довго прийдеться попасати наїзникам на Україні... Він подав історію українського прапора, його значінне і красу, та звернувши увагу на портрет Хмельницького, згадав про сю велитенську революцію, коли то розгніваний український нарід проганяє Ляхів за Сян. Згадав і про сі нещасні угоди, які завели Україну над беріг пропасти. А деж спочивають тлінні останки Богдана? Гірш дикунів кинулася запиячена, звироднiла польська шляхта на село Суботів і з домовини викинули тіло Богдана, спалили, а попіл розвіяли по Україні. Думали, що вже все зробили, що знов панувати-ме ляцька сваволя „од моржа до моржа", що знищивши тлінні останки народнього проводиря, знищили бажання волі українського народу, що пропав визвольничий український рух. Але помилились, бо в тих попелищах лишилась іскра огню великою, котра розгоріласе великанським пожаром і нині палить лапи Ляхам. І внедовзі діждемося тої хвилі, що зединена, самостійна Українська Республика буде святкувати свято волі і свого могутнього синьо-жовтого прапора.

Греміли заедно оплески. Нарід душею і серцем відчував кожде слово бесідника.

Учасники уставилися в ряди і під звуками пісні „Гей там на горі" зробили дефіляду перед прапором тов. „Запорожської Січи". Кождий зложив свій дар, почім п. Р. Слободян довершив вручення прапора хорунжим. Члени „Січи" вложили приреченне, що в згоді і єдности працювати будуть як для організації так і для визволення України.

Банда заграла „Який то шумний вітер" і зібрані подалися на приготовану перекуску, щоби покріпитись фізично по кількагодинній праці.

Честь кому честь, а сором ледащим!

Учасник.

НАГЛА СМЕРТЬ ЩИРОГО УКРАЇНЦЯ В МАЙНАХ.

(Допись з Гартфорд, Конн.).

Сумна подія сталась в майнах в Сентралія, Па. Дня 17. червня с. р. Семен Ковалишин пійшов зі своїм шваґром пополудни коло 2-гої години до роботи. Коли виходив з дому, то говорив, що довше не буде як до 7-мої години. Минула 7-ма і 8-ма, а його дома не було. Тоді його брат з другим чоловіком пійшли за ними шукати. Коли увійшли до копальні то знайшли їх „дінерки" і гадали, що вони десь заблукались, тому удались на то місце де небіщики працювали. Якраз там їх знайшли але неживими. Оба лежали на землі. Ґаз їх подусив.

Похорон відбувся 19. червня с. р. Семен Ковалишин був знаний в цілій околиці і був щирим Українцем. Був він делегатом на У. Н. Зїзд і привіз зі собою 800 долярів на оборону Галичини. Сам небіщик дав не богато, бо лише 50 долярів. Не був він лінивий і ходив поміж люди збирати на оборону рідного краю. Богато зібрав між Американцями, бо був всім добре знаний і був горожанином Злучених Держав. По тяжкій щоденній праці не лінувався покійний ходити на проби представлень, часто виступав на сцені і все добре удивувався. За його стараннем збудувано в Гартфорді церков, в яку він вложив богато свого гроша. Напрацювався покійний немало між кацапами, котрі богато йому перешкаджали в патріотичній роботі.

Покійний походив з села Хмільно, радехівського повіту і пережив тільки 37 років. Був членом У. Н. Союза через останних 11 років. Полишив тут жінку і четверо дітий сиротами, котрим обітре слези У. Н. Союз.

Земля Йому пером!

Брат покійного **Іван Ковалишин.**

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

О. Петро Жолевич, парох Курник коло Яворова, вмер 28. мая с. р. в 71 році життя. Покійник брав живу участь в народній громадянській роботі і був дбалим душпастирем. В. Й П.!

Іванна з Дуткевичів Барилякова, жена банкового урядника у Львові померла 12. червня с. р. в 34 році життя.

Покинула сей світ людина праведна, з ярим умом і муравлиною витрівалістю. Свому народови віддана була цілою душею. Ще будучи дівчиною вчила сільських дівчат письма й ручних робіт, в яких була артисткою. Хоч в останніх літах знемагала на здоровлю, бралася ревно за громадяньску працю — особливо в головному виділі „Союза Українок" у Львові.

Як много инших наших одиниць впала й вона жертвою війни. Дня 21. падолиста 1918 підчас острілювання українських позицій під Високим Замком поцілив польський шрапнель у вікно комнати, де покійна лежала хора на еспанку. Зпід скла й румовища добуто її ледви живою. Потрясення нервове спричинило сильні атаки й без того недужого серця.

Та мало сього. За пару днів по тім мусіла вона, лежачи хора, глядіти в дуло револьвера, звернене до неї підчас переводження ревізії. Відтак 4-місячний свист й виття стрілен та часті експльозії не могли ні трохи ділати ьагодяче на неї. В липни м. р. запроторено до тюрми її батька п. Юл. Дуткевича з Дубя, звісного ветерана на полі просвітно-господарської праці й властивого ініціятора й творця тов. „Сільський Господар". Вязнення й дотеперішне конфінування батька добивали доньку. Заходи визначних лікарів не вспіли протиділати сим ударам і гризотам. Хотіла жити, вірила, що подужає при змінених обставинах. Та не діждалася здійснення своїх бажань. — Рідна земленька, яку вона так щиро любила, най буде їй лекшою пера.

ЧОМУ Я НЕ ПТАШКА?

Чому я не пташка,
Чому крил не маю?
Чудова іграшка,
Так в весні-розмаю
Взнестися в блакити,
Весело літати
І тільки радіти
І тільки співати!

Наче Боже око,
А птичка літає
Під небом високо.
Світляні простори,
Блакитну синяву,
Протинае вскорі
Весело і жваво.

Як дуже щаслива
Пташина малая,
Країна мрійлива,
Висока, безкрая,
Лиш для неї дана,
Все се її хата.
Ах, мамо кохана,
Як пташка богата.

Северина Кабарівська.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Повідомляеться всіх членів тов. „Любов", від. 370, що мітінґ відбудеться дня 18. липня б. р., в гали церковній, 127 Парк ул., зараз по ранній Службі Божій. Проситься всіх членів прибути на той мітінґ як найскорше з причини шкільного пікніку. — Я. Швець, предс.; М. Сампара, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. Николая, від. 4, повідомляе всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 17. липня, о годині 8-мій вечером, в гали У. Н. Дому під ч. 72 Моріс ул. Кождий член обовязаний явитись на сім мітінгу і вирівнати свою місячну вкладку. Також буде вибір делегата на XV. головну ковенцію У. Н. Союза. — Й. Крайник, предс.; С. Глива, кас.; М. Смакула, секр.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Мартин Пелех, Дерби, Конн. — Спасибі за англійську статейку. Не містимо, бо була вже в нашій газеті торік.

(Продовженнє зі стор. 1-шої).

Коли Ленін, Троцький і Радек були в Швайцарії, він часто з ними зносився і подавав їм нераз добрі ради. Таксамо перебуваючи в Росії він інформував їх в політиці. Коли повернув з Росії, його знова вибрано до парламенту.

Він між иншим говорить, що російська червона армія зросла з неймовірною скоростію і коли Польща буде дальше зволікати і протягне війну до зими, то може вже нині підписати собі засуд смерти. Совітська Росія — говорить він — не має з Польщею ніякої супеечки і все чого вона бажає, се мир, який би уможливляв дальшу працю.

БОЛЬШЕВИКИ НЕ ГОДЯТЬСЯ НА ЛОНДОН, ЯКО МІСЦЕ МАЙБУТНЬОЇ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Хотять годитись з Польщею в Брестю Литовськім.

ЛОНДОН, 16. липня. — Згідно здепешою зі Спа, з Бельгії, до англійського часопису „Ді Лондон Таймс" російське совітське правительство приняло пропозиції Ллойда Джорджа відносно перемиря з Польщею, однак не годиться на Лондон, яко місце майбутньої мирової конференції. Совітське правительство хоче загодитись з Польщею в Берестю Литовськім (або в Варшаві.?).

ФАЛЬШИВИЙ ЦАР МИКОЛА II.

Большевики визначили на його голову 2 міліони рублів.

ЛОНДОН, 15. липня. — Совітське правительство визначило нагороду в сумі 2 міліони рублів, за голову чоловіка, який представляє себе царем Миколою. Таку вістку одержало жидівське інформаційне бюро в Лондоні.

В звідомленню тім дальше говориться, що фальшивий цар Микола находиться в Сибірі і потягає за собою богато темних людий. Оповідаючи історію своєї утечі з рук большевиків, він говорить, що большевики замордували не царя а царського слугу, що переббрався за царя.

ВРАНГЕЛЬ НЕВДОВОЛЕНИЙ З БРИТИЙСЬКИХ ПРОПОЗИЦІЙ.

Не хоче уступати на Крим.

ЛОНДОН 16. липня. — „Ді Лондон Таймс" оповіщає, що генерал Врангель, антибольшевицький вожд на полудневім російськім фронті не годиться на пропозиції Великої Британії та не думає уступати на Крим, щоби тим чином припинити війну з большевиками.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклинів).

NEW YORK, N. Y.

Заходом Бр. св. Володимира, від. 130 У. Н. Союза в Ню Йорку, уряджує

В НЕДІЛЮ, 18. ЛИПНЯ 1920 Р.

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

в Belvedere Park, North Beach, L. I.

Початок о годині 11-ій рано.

Вступ 50 центів. Музика перворядна.

Родимці! На пікніку будуть ріжні роди забави, вигравка і кругольня. Прийдіть на сей пікнік всі!

84-86 КОМІТЕТ.

DETROIT і HAMTRAMCK, MICH.

Бр. св. Михаїла устроює БАЛЬ дня 17. липня 1920 р., о годині 7.30 вечером в Українській Хаті під ч. 22 Grayling Ave. Тікети: 35 і 25 цнт. Весь дохід призначений на касу хорих Братства. За добру забаву ручить

84-85 КОМІТЕТ.

SOUTHPORT, CONN.

Тов. Ґімн. Січ, від. 16 „Вільна Галичина" устроює ДРУГИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК дня 18. липня 1920 р. в Савтпорт, Конн. на фармі Стефана Горвата зв. „Окпарк". Вступ 25 цнт. За добру забаву і за порядок ручить

85-86 КОМІТЕТ.

DETROIT і HAMTRAMCK, MICH.

Спів. Драм. Тов. ім. Івана Котляревського відограє в неділю, 25. липня 1920 р. в галі „Української Хати", 22 Grayling Ave., Hamtramck, Mich., ЗА НЕМАНЬ ІДУ, оперета в 4-ох діях В. А. Александрова. Режісер Д. А. Вступ 75 і 50 цнт. Початок о годині 7.30 вечером. Проситься о численну участь.

86-87 КОМІТЕТ.

NEWARK, N. J.

Заходом тов. „Запороже" відбудеться дня 17. липня 1920 р. в Frame's Garden Park, 16th Ave. і 17th Street, Newark, N. J., ВЕЛИЧАВИЙ СТАРОКРАЄВИЙ ФЕСТИН (ПІКНІК). Початок точно о годині 5-тій пополудни. Вступ 35 цнт. разом з war-tax. Родимці! З дня на день приходять веселі вісти з України, так час вже занехати смуток на хвилю, щоби забути. Приходіть громадно на наш старокраєвий фестин (пікнік), котрого ще не було в Нюарку а слевностю забавитесь весело. Запорожська банда буде пригравати українські та американські мельодії до танців а ми дещо заспіваємо патріотичного. Хто прийде, непожалує, бо буде мав на що надивитись як наприклад на перегони в путах або в мішках (з нагородою), штучні огні, перегони на 100 ярдів (з нагородою), вигравка і т. д., та ще до того смачні перекуски. За добру забаву ручить

85,86 КОМІТЕТ.

До парку треба брати Market Car, котра переїздить попри браму парку.

BUFFALO, N. Y.

Заходом тов. „Українська Січ" в Бофало, Н. Й., відограється в суботу, 24. липня 1920 р. в гали Народного Дому при 29 Clemo St. (близько Клінтон стр.), Buffalo, N. Y. жарт на три дії „ПАННА ШТУКАРКА". Родимці приходіть громадно на се прегарне представлення. Вступ для всіх 50 цнт. Початок о годині 7-ій вечер.

86 КОМІТЕТ.

ПОВІДОМЛЕННЄ.

Отсим подаємо до загального відома, що тимчасовий офіс корпорації National Building Loan Ass'n „Ukraina" of Jersey City, N. J., находиться під числом 222 Washington St., Jersey City, N. J. 71c92

В. Ф. Ваґнер, секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщенне платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін на дворазове оголошенне з 6 стрічок належить присилати $1.00. Оголошення продажи фарм приймається лише такі, коли в них є подана сама річ яка є на продаж, інвентар, запаси, положенне і ціна. Рішучо не приймаєсь оголошень з всякими дивовижними описами, висловлюванне надмірної прихильности для костумера і напади на других продавців.

Не належиться ждати відповідий на листи в справі оголошень, подаваних на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але передає їх сторонам, які подали оголошенне. Від сторін належить сподіватися відповіди.

Пошукую свого шваґра КОСТЯ ПЕЛЯК, з села Моцова, пов. Новий Санч, Гал. Хтоби о нім знав або він сам, прошу повідомити: MAXIM KOPYLCHAK, P. O, Box 602, Arnold, Pa. 85-86

Де є ФЕВРОНІЯ ДОЧАК, МАГДА ДУБІНСЬКА і КАРПО ЖАРУК з Шидловець, пов. Гусятин. Мали перебувати в New Bedford, Mass. Хтоби про них знав, або вони самі, прошу голоситись на адресу: LEON DOCHAK, 644 E. 11th St., New York, N. Y. 85-86

ПАРОХІЯ св. Апост. Петра і Павла в Оборн, Н. Й. пошукує дякоучителя, котрий умів би провадити хор, уряджувати представлення, учити діти. Платня після умови. Зголошуватися прошу на ту адресу: UKRAINIAN CATHOLIC CHURCH, 132 Washington St., Auburn, N. Y. 85-87

БУЧЕРНЯ І ҐРОСЕРНЯ на продаж, в добрім місци, серед наших людий і Славян. Бизнес старий і вироблений, істнує 30 літ. Ґросерня і бучерня посідає модерне уладженнє. Сей бизнес властитель продає з причини переходу до другого бизнесу. Добра нагода для Українця. По близші інформації і ціну голоситись до: GROCERY STORE, 58 Sussex St., Jersey City, N. J. 85-87

НА ПРОДАЖ Українсько-Робітничий Ресторант, в добрім місци, бизнес вироблений. Властитель продає з причини виїзду до краю. Добра нагода для Українця. Голоситись до ресторану під ч. 531 E. 12th Street, New York, N. Y. 86-88

Де є ХРИСТИНА КАЙДА, з села Піддубець, пов. Рава Руська. Пошукує її сестра Марія і шваґер в Бразилії. Адреса: KORNYLO CHAMRYGA, Ivahy Sao Roque, No. 62 Grennal, Parana, Brazil. 86-87

ЯЦКО ВАСИЛЮК нехай подасть свою адресу або напише до мене. Маю важні вісти з краю для него. — HARASYM LEWUSH, 713 Jersey Ave., Jersey City, N. J. 86-87

НОВИНКИ.

Будуть приймати чужинців і неграмотних до армії.

Секретар війни Бейкер видав інструкції, якими уповажнює від 20. липня б. р. приймати до військової служби неграмотних і не знаючих англійської мови горожан, та тих чужинців, які заявлять намір стати горожанами. Реченець служби означується на три роки і принятими можуть бути тільки люди білої раси. Неграмотні і ті, що не вміють по англійськи, підуть на так звані просвітні курси, а по їх укінченню зістануть приділені до того рода зброї, до якої записалися. Просвітні центри будуть зорганізовані у слідуючих таборах (кемпах:) Джексон, Пайк, Ґрент, Тревіс і Луїс. Вони будуть взоровані на того рода школі, яка ведеться успішно від якогось часу в Кемп Оптон, Ню Йорк.

Чотирох згинуло від деревного алькоголю.

В Гартфорд, Конн., на поліції замельдовано чотири випадки смерти в сім місті від застроєння деревним алькоголем. Трох мущин знайдено в непритомнім стані в ріжних сторонах міста і забрано до шпиталю, де вони померли, а двох знайдено сплячих в однім ресторанті. Їх забрано також до шпиталю, де один помер, другий знаходиться в критичнім стані. Урядовий лікар, оглянувши тіла померших, ствердив, що смерть наступила наслідком затроння деревним алькоголем. Поліція розслідкує, відки ті люди дістали деревного алькоголю.

Нафта в домовім господарстві.

В домовім господарстві відгриває нафта визначну ролю, а головно при чищенню, бо вона не лиш усуває всіляки бруд, але до того ще вичищеним предметам надає гарного полиску. Неприємний її запах скоро зникає. І так наприклад: Є дуже добре змивати підлоги водою з примішкою нафти. Умивальні і ванни порадно є чистити шматкою, звогченою нафтою. Емалія буде в кількох хвилях сніжно біла а також світляча, як нова. Плями на дверях, ґзимсах і футринах, помальованих білою фарбою, зникають по зминттю їх нафтою.

Буде треба 50.000 робітників до жнив.

Кольонізаційний провінційний комісар Бовман заявив, що Західна Канада підчас надходячих жнив буде потребувати 50.000 робітників. З того Манітобі потрібно 15.000, Саскачевановн 20.000, а Альберті 15.000. Загально беручи, то сподіваються не злих жнив і робітників може забракнути.

Як виглядає крапля дощу.

Не даром говориться про людий, що вони мають очи, але ними не видять. І то найчастійше, коли запитати чоловіка про річ найзвичайнійшу, то можна бути більше ніж певним, що він не буде знати її описати. Таксамо коли ви запитаєте когось, який вигляд має крапля дощу, то можете заложитися, що вам відповість: крапля дощу є кругла. А тимчасом воно так зовсім не є. Природно, що спостереженнє вигляду краплі дощу не є така легка річ і се можна зробити тільки при помочи фотографії. Отже вже перед 30 роками переконанося через фотографію, що крапля дощу має кулистий вигляд, зпід споду дуже сплощений, а в горі видовжений неначе хвостик. Крапля дощу отже виглядає як дуже видовжена грушка.

Коли дивитися на падучі краплі дощу з темного місця, то бачиться всего тільки ясні смуги, які вони описують у воздусі, падучи до долу. Проміні сонця, падучи на стінки краплини, відбиваються від них неначе від зеркала, тому ми не бачимо цілої дороги краплі, тільки в якійсь хвилині часть тої дороги ясно засвітиться перед нашими очима. Отже коли би всі краплі дощу мали один і тойсам вигляд, то ми моглиб бачити їх все в однім місци воздуха. Та воно так не є. Одна краплина засвітиться висше, друга низше. З того виходить зрозуміла річ, що краплі дощу не тільки що не мають вигляду кулі, але і що їх видовжена грушкова форма не є однакова. Одна крапля є більше видовжена, друга меньше; одна грубша, друга дрібнійша. Се спричинює терте і ставленне опору воздуха, що краплі дощу ніколи не можуть падати в однім і тімсамім виді. Вигляд краплини дощу є дуже ріжнородний, тільки ніколи крапля не є зовсім округла.

Що таке родина.

Що таке родина? Не входимо в організацію родини в неевропейських не цивілізованих народів, яка нас тут цілком не обходить; ми маємо на думці родину в европейських культурних народів. Родину основує двоє людий ріжного пола, звязаних зі собою взаїмною симпатією і любовю, щоб нормально й природно заспокоювати половий гін, якому найвисшу і святу санкцію дає продукція і виховуванне дітий. В родині повинні притупитись і вигаснути всі ненормальні обяви полового життя чоловіка; фізіольоґію мусить прикрашувати ареоля теплих родинних почувань, любов жінки й чоловіка, а всі їх найкрасші бажання, думки й ідеали повинні концентруватися на дітях, членах грядучої суспільности.

Хінські армії.

Хінських жовнірів є така кольосальна маса, каже мілітарний експерт, що вразі війни з Хінами, як би почав їх убивати по одному міліонови на рік, а Хіни як би уживали 10 процент своєї народности в тій війні, то забрало би 50 літ, аби знищити її перші армії. В тім межичасі виросли би дві армії по пятьдесять міліонів людий, які станули би проти ворога.

Жарт з перед 5.000 літ.

Старинні Єгиптяни вистроїли собі з нас жарт ще тому 5.000 літ — пише професор Флиндерс Петрі, звісний археольоґ. Як ми пробували знайти вхід до піраміди королевої, ми відкрили зариси дверий на скалі, які були так щільно запасовані, що не мож було віднайти, де завіси. Взялись ми до роботи, думаючи, що раз удалось нам знайти вхід до середини палати египетських королів. З великим трудом відважили ми двері і знайшли поза ними — тверду скалу. Були ті двері так споряджені, щоби змилити з правдивої дороги цікавих, котрі би хотіли заглянути до королівських гробів.

Нові нитки.

Нова нитка, мішанина бавовни з морською травою, що росте масами на побережу Японії, є о много дешевша і міцнійша ніж з чистої бавовни. Процес лущення кори з буряну, на який японський винахідник дістав патент, є слідуючий: висушити ростину, варити її в „лаю" через дві години і відтак повільно охолоджувати. Кора по сім відпаде і тканини тої ростини подобають до найчистійшої бавовни.

Давні забобони.

Як когут заніє під дверми, буде гість.

Як ухо засвербить, хтось тебе обмовляє.

Забути щось і вертати з дороги, не буде щастя.

Отворити парасоль в хаті — нещастє.

Як ліва рука засвербить, скоро віддасться.

Як підошви в ногах засверблять, танцювати будеш.

Дивні лакітки.

В першоряднім готелю в Парижи подають жабячі паї, жабячу зупу і жабячі тісточка. В Хінах зупа з кертиці є присмаком, як також молоді мишенята, мачані в мід, є ліком на простуду. На острові Формоза песячі ноги уходять за панські лакітки, а на Яві пташачі гнізда дуже смакують.

Можуть карати послів за неправильність.

Тому, що посли в Оттаві (Канада) дістали тепер підвишку платні з 2.500 дол. на 4.000., вони мусять підлягати новим правилам. Доси посол мусів бути присутний 30 днів, щоби дістати відшкодованнє, а за кождих понад 15 днів відсутности тратив він 20 долярів. Нове розпорядженнє змушує кождого посла бути присутним 50 днів, щоби міг дістати 4.000 дол. А коли він відсидить меньше як 50 днів, то дістане не 4.000 дол., тільки 20 долярів за кождий день присутности. Се запобіжить сему, що підчас сесій саля нарад світить порожними посольськими кріслами, на що скаржаться пильно учащаючі на збори посли.

Золоті зуби у Хінців.

Хінці уважають за найбільшу красу мати золоті зуби. Тому богаті Хінчики кажуть собі золотом обкладати здорові зуби, а біднійша кляса каже дентистови виривати собі здорові зуби, а на їх місце вставляти золоті. Дентисти там ходять по улицях і коли побачать доброго костумера, садять його на пень або бочку чи що попало і виривають зуби на почеканню, виймають з торби золоті і сейчас вставляють.

Наш чоловік в старім краю проживе сто літ і не знає, як дентист виглядає.

Дівчата найшли в річці $100.000.

Дві малі дівчини, переходячи річку Канон в Медфорд Мінн., наткнулись ногами на бляшану скринку, в якій було сто тисяч долярів.

Знищили горальню.

Верхова поліція віднайшла в лісах на північ від Окборн, Ман., найліпше уряджену горальню, властителем якої був Юрко Скавінський. Машинерію привезено до Брендону і знищено, а Скавінського покарано гривною $350 і заплатою коштів.

Жінки в чеськім парляменті.

При остатніх виборах до чеського парляменту, які відбулися 18. цвітня, взяли жінки живу участь і поставили свої кандидатки. Вибрано до палати послів 10 жінок: 7 Чешок і 3 Німки. Після партійної приналежности всі 3 Німки і 4 Чешки є соціял-демократки, 2 народні соціялістки і одна національ-демократка. При виборах до сенату дня 25. цвітня вибрано 3 жінки, а саме: тов. Анну Пертен (Німку), т. Екштайнову (Чешку), обі соціялістки, і д-р Ґеріц (Німку).

Closely bound